

BANKA SLOVENIJE

EVROSISTEM

Banka Slovenije
Slovenska cesta 35
1505 Ljubljana, Slovenija
www.bsi.si

Vsem bankam in hranilnicam

Predsednici/predsedniku uprave

Predsednici/predsedniku nadzornega sveta, Službi notranje revizije – v vednost

Oznaka: 2.09.7-2/2025-34

Datum: 19. 02. 2025

Spoštovana gospa predsednica uprave, spoštovani gospod predsednik uprave,

v letu, ki je za nami, se je gospodarska rast upočasnila, inflacija pa bistveno znižala, k čemur je z umirjanjem povpraševanja in z ohranjanjem s ciljem denarne politike skladnih inflacijskih pričakovanj pomembno prispevala tudi restriktivnost naše denarne politike. Pod dodatno težo zunanjih in Evropski lastnih strukturnih dejavnikov je aktivnost v predelovalnih dejavnostih pri nas ostala zmerna, investicije, zlasti gradbene, so upadle, gibanja v storitvenem sektorju pa so ostala ugodna.

Z inflacijo, ki je tudi na ravni evrskega območja vse bližje ciljni ravni dveh odstotkov, smo lahko v Evrosistemu sredi leta pričeli z zmanjšanjem restriktivnosti denarne politike, in sicer z zniževanjem obrestnih mer, na kar ste se banke odzvale z znižanjem cen posojil in, ob ugodnem odzivu prebivalstva, s povečanjem kreditne aktivnosti. Pričakujemo, da se bo evrska inflacija stabilno vrnila k dvema odstotkoma. Naše nadaljnje odločitve o denarni politiki bodo tudi v prihodnje še naprej skladne z zavezanostjo stabilizaciji inflacije pri dveh odstotkih.

Zaenkrat si letos in prihodnje leto obetamo okrepitev gospodarske rasti v Sloveniji in v evrskem območju, vendar so ti obeti izpostavljeni geopolitičnim tveganjem in dolgoročnim strukturnim izzivom. Hkrati že omenjena dihotomnost gospodarskih gibanj med različnimi dejavnostmi, zakriva šibkosti v posameznih delih gospodarstva. Nekatere ste prek zmernega poslabšanja kazalnikov kakovosti v določenih segmentih vaše izpostavljenosti že pripoznali tudi v bankah. Sicer so sintezni kazalniki kakovosti vaših portfeljev, solventnosti in likvidnosti ugodni, kar v splošnem velja tudi za bančni sistem v celotnem evrskem območju. Večje tveganje za stabilnost svetovnega finančnega sistema predstavljajo visoka vrednotenja na delniških trgih in sektor nebančnih finančnih institucij, ki ga zaznamujejo potencialno nezadovoljiva likvidnost, visok vzvod in koncentracija izpostavljenosti.

V tem pismu vas v skladu z vsakoletno prakso seznanjamo z nekaterimi aktualnimi tematikami. Poleg makroekonomskih gibanj in obetov izpostavljamo odzivanje denarne politike, oceno gibanj in tveganj

Stopnja zaupnosti dokumenta je določena v skladu s Pravilnikom o varovanju zaupnih podatkov v Banki Slovenije. Prejemnik sme dokument uporabiti izključno v obsegu in za namen, za katerega je bil pridobljen, in ga lahko razkrije drugim osebam samo v skladu z zakonom ali s predhodnim pisnim soglasjem Banke Slovenije. Za dokumente, ki so označeni s stopnjami zaupnosti ECB in v primeru dvoma za ostale dokumente, bo prejemnik pred morebitnim razkritjem, ki je določeno z zakonom, o tem obvestil Banko Slovenije. V primeru razkritja, odtujitve ali drugega incidenta v zvezi z dokumentom, bo prejemnik o tem takoj obvestil Banko Slovenije, z navedbo oznake dokumenta.

BANKA SLOVENIJE

EVROSISTEM

v bančnem sistemu, naše nadzorniške prioritete, naravnost makrobonitetne politike ter za vas ključne novosti na zakonodajnem in poročevalskem področju ter področju finančne infrastrukture.

* * * * *

1. Makroekonomsko okolje

Gospodarska rast se bo po naših napovedih letos in naslednje leto predvidoma postopno krepila, medtem ko se bo inflacija gibala okoli dveh odstotkov. Tovrstni obeti so izpostavljeni povišanim tveganjem v zunanjetrgovinskem okolju in dolgoročnim strukturnim izzivom gospodarstva.

Leto 2024 je zaznamovala upočasnjena gospodarska rast. Ta je bila najnižja po letu 2020, večinoma kot posledica cikličnega obrata v investicijski aktivnosti. Med dejavnostmi se je to najvidneje odrazilo v v gradbeništvu, kjer sta se po ugodnih gibanjih v letu 2023 lani zmanjšali tako aktivnost kot zaposlenost. Tesnost na trgu dela se kljub temu ohranja in se vse bolj kaže kot strukturne narave, na kar vplivajo neugodni demografski trendi, upočasnjen proces avtomatizacije gospodarstva in vse večje povpraševanje po storitvah, kjer je pomanjkanje delavcev še posebej izrazito. Storitve so bile glavni dejavnik gospodarske rasti tudi v lanskem letu in s strukturnega vidika odražajo naraščajoče potrebe po storitvah javnega značaja, kot so zdravstvena in dolgotrajna oskrba, s cikličnega vidika pa nadaljevanje ugodnih gibanj državne in zasebne potrošnje. Na to je lani poleg robustnega trga dela spodbudno vplivalo tudi naglo spuščanje inflacije, ki je v povprečju leta znašala dva odstotka, potem ko je v letu 2023 še presegala sedem odstotkov. K njenemu hitremu upočasnjevanju so prispevali zlasti izboljšani globalni ponudbeni dejavniki ter s tem nižje cene energentov in umirjanje rasti cen neenergetskega industrijskega blaga. Nasprotno, ob še vedno visoki rasti stroškov dela vztrajajo inflacijski pritiski v domačem okolju, ki ohranjajo zlasti visoko rast cen storitev.

Makroekonomski obeti za letošnje in prihodnje leto kažejo postopno krepitev gospodarske rasti proti dolgoročnemu povprečju okoli 2,8 odstotka. Pri tem pričakujemo, da bo okrevanje rasti BDP z vidika njenih dejavnikov široko osnovano. Robusten trg dela bo ob nadaljnji nominalni rasti plač in inflaciji, večinoma skladni z dvoidstotnim ciljem, spodbudno deloval na nadaljnjo rast zasebne potrošnje in izboljšanje zaupanja pri gospodinjskih. Domače povpraševanje bodo krepile tudi državna potrošnja in investicije, kar bo med drugim odražalo izdatke, povezane s poplavno obnovo, ter koriščenje sredstev EU v okviru obstoječe evropske finančne perspektive in programa za okrevanje in odpornost. Podobni dejavniki bodo zaznamovali tudi gospodarsko rast v drugih državah evrskega območja, s čimer pričakujemo postopno okrevanje rasti izvoznega povpraševanja in zasebnih investicij podjetij. Na zadnje bodo po pričakovanjih spodbudno delovali tudi boljši pogoji financiranja ob manjši restriktivnosti denarne politike. Z vztrajajočo tesnostjo na trgu dela bosta rast zaposlenosti in njen prispevek h krepitvi gospodarske aktivnosti ostala omejena. S tem je pričakovano večanje rasti BDP pomembno pogojeno s predvideno ciklično rastjo produktivnosti dela, potem ko je ta v preteklih dveh letih večinoma stagnirala.

Kljub pričakovanemu postopnemu izboljševanju gospodarske slike ostaja makroekonomsko okolje izpostavljeno številnim tveganjem in povišani negotovosti. Pretekla šibka investicijska aktivnost in počasnejši tehnološki napredek gospodarstva bi se lahko v prihodnje odrazila v trajno nižji rasti produktivnosti, kar bi zavrlo predvideno rast BDP ter povečalo pritiske na konkurenčnost gospodarstva in inflacijo. S podobnimi strukturnimi izzivi se soočajo tudi naše najtesnejše trgovinske partnerice v evrskem območju, kar predstavlja tveganje za pričakovano okrevanje njihove gospodarske rasti in posledično povpraševanja po slovenskem izvozu. Dodatno negotovost v zunanjetrgovinskem okolju predstavljajo tudi vse večja geopolitična in trgovinska fragmentacija ter najava protekcionističnih

BANKA SLOVENIJE

EVROSISTEM

ukrepov s strani ZDA. Kljub majhni neposredni izpostavljenosti bi ti lahko na slovensko gospodarstvo močnejše vplivali preko posrednih trgovinskih tokov širšega evrskega območja in preko stopnjevanja negotovosti, ki je v preteklih letih predstavljala enega ključnih omejevalnih dejavnikov poslovanja in investiranja podjetij. Ponudbeni dejavniki v zunanjem okolju, povezani z omejitvami v trgovini in proizvodnih verigah ter ekstremnimi vremenskimi pojavi, prav tako predstavljajo tveganje za višjo in bolj spremenljivo inflacijo v srednjeročnem obdobju.

Odpornost na omenjena tveganja in priložnost za naslavljanje strukturnih izzivov Sloveniji nudi ugoden neto finančni položaj zasebnega sektorja in stabilen finančni sistem. Hkrati se z izzivenanjem inflacije in zapiranjem vrzeli do evrskega območja umirjajo pritiski na cenovno konkurenčnost, kar se je deloma že odrazilo v spodbudnejši izvozni aktivnosti ob koncu lanskega leta. Prav tako je slovensko gospodarstvo ob številnih šokih v obdobju po pandemiji pokazalo izrazito odpornost in sposobnost prilagajanja. Kljub temu bodo za dvig produktivnosti in izboljšanje konkurenčnosti gospodarstva potrebne konkretne strukturne politike ter razvoj in poglobljanje finančnega trga z namenom ustvarjanja spodbudnega okolja za investicije in naslavljanje izzivov na trgu dela.

2. Tveganja v bančnem sistemu

Odpornost bančnega sistema je ostala na visoki ravni, medtem ko so se tveganja v samem bančnem sistemu v lanskem letu še znižala. Močno prisotna pa ostajajo tveganja, ki izvirajo iz zunanjega okolja, zlasti iz geopolitičnih napetosti, negotovosti in politik največjih svetovnih gospodarstev. Bančni sistem bo tudi letos zaznamovalo zniževanje ključnih obrestnih mer.

Kakovost kreditnega portfelja je v letu 2024 ostala ugodna, z ohranjanjem nizkega in stabilnega deleža NPE. Kreditno tveganje ocenjujemo kot nizko, kljub temu bi lahko zamik pričakovanega okrevanja rasti gospodarske aktivnosti v prihodnost že letos poslabšal kakovost kreditnega portfelja. Podobno kot lani tudi letos opozarjamo na potrebo po skrbnem spremljanju dogajanj v predelovalnih dejavnostih, ki so med dejavnostmi najbolj izpostavljene negotovim razmeram v mednarodnem okolju, zlasti v pomembnih zunanjetrgovinskih partnericah. V teh dejavnostih je v zadnjih mesecih zaznati rahlo povečanje nedonosnih izpostavljenosti, bolj kot v drugih dejavnostih pa tudi naraščanje izpostavljenosti v skupini s povečanim kreditnim tveganjem. Zaradi nadaljevanja močne rasti potrošniškega kreditiranja in ponovnega naraščanja stanovanjskega kreditiranja je ohranjanje ustreznih kreditnih standardov potrebno tudi v teh delih portfelja.

Bančni sistem je ob ohranjanju visoke razlike med aktivnimi in pasivnimi obrestnimi merami tudi v letu 2024 dosegel visok dobiček. Dobiček je predvsem posledica visokih neto obrestnih prihodkov. Banke ste v zadnjih letih ob zviševanju naših ključnih obrestnih mer zadržano in v razmeroma majhnem obsegu prilagajale obrestne mere za vloge nebančnega sektorja, medtem ko ste povečevale obrestne mere za posojila. Glavnino vlog nebančnega sektorja, kljub začasnemu povečevanju obsega vezanih vlog, še vedno predstavljajo vloge na vpogled. To vas, ob sicer manj verjetnem stresnem scenariju, še naprej izpostavlja tveganju nenadnega odliva vlog. Zaradi takšne strukture financiranja imate slovenske banke v primerjavi z drugimi bančnimi sistemi v evrskem območju bistveno nižje stroške financiranja in posledično nižje obrestne odhodke. Vse to je ob relativno ugodnih neto neobrestnih prihodkih ter nizkem oblikovanju neto oslabitev in rezervacij dodatno prispevalo k dobičkonosnosti slovenskega bančnega sistema.

V lanskem letu se je ohranila dobra solventnost bančnega sistema. Nekoliko nižji količniki proti koncu leta 2024 so posledica višje rasti tveganju prilagojene aktive v primerjavi z rastjo regulatornega kapitala. Kljub dobri dobičkonosnosti bank v preteklem letu pričakujemo konservativen pristop k razporeditvi dobička, tako da bo še naprej zagotovljena krepitev rezerv in regulatornega kapitala, kar vam bo v času

BANKA SLOVENIJE

EVROSISTEM

še vedno trajajočih negotovosti omogočilo krepitev vaše odpornosti, kakor tudi nadaljnjo rast poslovanja. Odpornost bančnega sistema ostaja visoka tudi v segmentu likvidnosti, kljub nekoliko slabši strukturi likvidnosti zaradi usmerjanja likvidnih sredstev v nakup dolžniških vrednostnih papirjev.

3. Naši odzivi na aktualne razmere in trende

Denarna politika

Po rekordnem zvišanju obrestnih mer v letu 2023, ko je obrestna mera mejnega depozita, ki najbolje odraža naravnost denarne politike, dosegla štiri odstotke, smo v leto 2024 vstopili z izrazito restriktivno naravnano denarno politiko. Učinki preteklega dvigovanja obrestnih mer in vzdrževanje visoke stopnje restriktivnosti so v letu 2024 prispevali k nadaljnjemu umirjanju inflacije. Tekom leta je široka zasnovanost umirjanja inflacije na ravni Evrosistema okrepila naše zaupanje v robustnost dezinflacijskega procesa. Na podlagi tega smo v okviru Sveta ECB presodili, da tako visoka stopnja restriktivnosti denarne politike ni več potrebna. V juniju 2024 smo zato začeli s postopnim zniževanjem obrestnih mer, s čimer smo nadaljevali v septembru, oktobru in decembru, kumulativno za eno odstotno točko. Obrestna mera na mejni depozit trenutno znaša 2,75 odstotka. Skladno s pričakovanjem, da bo inflacija še naprej upadala proti ciljni ravni, se prilagajajo tudi tržna pričakovanja o nižanju obrestnih mer v nadaljevanju leta 2025.

Naše nadaljnje odločitve o denarni politiki bodo še naprej skladne z zavezanostjo doseganju 2-odstotnega inflacijskega cilja. Odločitve bomo sprejemali ob upoštevanju sprotih podatkov, pri čemer bomo upoštevali nove gospodarske in finančne kazalce, dinamiko osnovne inflacije ter jakost učinkovanja naših ukrepov.

V letu 2024 smo nadaljevali z zniževanjem bilance Evrosistema. S koncem leta smo v celoti zaključili reinvestiranje portfelja PEPP, medtem ko se portfelj APP ne reinvestira že od julija 2023. Banke ste lani tudi v celoti vrnile sredstva iz naslova operacij TLTRO-III.

Skladno z zniževanjem naše bilance se je znižala tudi presežna likvidnost evrskega bančnega sistema. Z najvišje ravni 4.700 mrd EUR v novembru 2022 se je do konca 2024 znižala na 2.800 mrd EUR. Po internih projekcijah naj bi do konca letošnjega leta upadla na 2.300 mrd EUR. K zniževanju bo letos v največji meri prispevalo dospevanje vrednostnih papirjev iz obeh portfeljev denarne politike, in sicer približno 40 mrd EUR mesečno.

Čeprav bo presežna likvidnost še nekaj časa ostala visoka in se bo zniževala postopoma, je za učinkovito delovanje transmisije denarne politike pomembno, da se obrestne mere čez noč na denarnem trgu v obdobju prehoda na bolj uravnotežene likvidnostne razmere gibljejo stabilno in v bližini obrestne mere mejnega depozita. Zato smo v marcu 2024 najavili določene prilagoditve našega okvira izvajanja denarne politike. Ključni vidiki spremenjenega okvira so naslednji:

- Naravnost bomo določali s prilagajanjem obrestne mere mejnega depozita, ki je naša ključna obrestna mera.
- Redne operacije, tj. sedemdnevne OGR in trimesečne ODR, bomo še naprej izvajali s polno dodelitvijo po fiksni obrestni meri ob širokem naboru primerne kolateralne.
- Razmik med obrestno mero mejnega depozita in obrestno mero operacij glavnega refinanciranja smo v septembru znižali s 50 bazičnih točk na 15 bazičnih točk. Pričakujemo, da bo manjši razmik puščal prostor za aktivnost bank na denarnem trgu. Obenem pričakujemo, da se bo ob zmanjševanju

BANKA SLOVENIJE

EVROSISTEM

presežne likvidnosti postopoma začelo povečevati tudi sodelovanje bank na rednih operacijah refinanciranja.

- Likvidnost bomo zagotavljali prek širokega nabora instrumentov. Poleg rednih operacij bomo v prihodnosti začeli izvajati tudi dolgoročnejshe strukturne operacije, in sicer tako v obliki posojil kot tudi v obliki nakupov vrednostnih papirjev.

Izkušnje z delovanjem novega operativnega okvira kažejo, da kratkoročne obrestne mere denarnega trga uspešno sledijo naši ključni obrestni meri mejnega depozita in ob tem ne izkazujejo visoke volatilitnosti. Promet na evrskem denarnem trgu se postopno povečuje, pri čemer se razpršenost tržnih obrestnih mer zmanjšuje. Banke evrskega območja so dospele vire iz naslova TLTRO-III operacij praktično v celoti nadomestile s tržnimi viri. Kljub znižanju razmika med obrestno mero mejnega depozita in obrestno mero operacij glavnega refinanciranja je povpraševanje bank po standardnih operacijah refinanciranja še vedno zelo skromno. Ob nadaljnjem zniževanju presežne likvidnosti pričakujemo, da bodo banke povečevale svoje sodelovanje na rednih operacijah refinanciranja. V Evrosistemu na te operacije gledamo kot na integralni del upravljanja likvidnosti bank.

Mikrobonitetni nadzor

Na podlagi ocene tveganj bančnega sistema in posameznih bank smo osvežili srednjeročne nadzorniške prioritete. Te so usklajene na ravni Enotnega mehanizma nadzora in jih bomo upoštevali tudi za vse banke pod našim neposrednim nadzorom.

Aktualne geopolitične razmere zahtevajo pazljivo upravljanje z vsemi tveganji. Še posebej bomo pozorni, da banke ustrezno spremljate in upravljate s kreditnim tveganjem, predvsem s portfelji, ki so bolj občutljivi na makroekonomske razmere. Kot nadzornik bomo aktivnosti usmerjali v zagotavljanje skladnosti z MSRP9 ter spremljavi prilagajanja bančnih bilanc spremembi obrestnega cikla.

Uredba o digitalni operativni odpornosti (DORA), ki je v uporabo stopila 17. januarja 2025, predstavlja za finančne subjekte nadgradnjo obstoječih zahtev glede operativnega tveganja. Banke ste po tej uredbi zavezane k pripravi realnih načrtov izvedbe digitalizacije procesov s ciljem okrepitve vzdržnosti svojih poslovnih modelov in zmanjšanja tveganj uporabe informacijske in komunikacijske tehnologije (IKT). Slednje vključuje tudi razmislek glede obvladovanja tveganj na področju IKT s poudarkom na obvladovanju tveganj tretjih strani na področju IKT ter s tem preprečevanju prekinitve kritičnih funkcij. Kot nadzornik bomo zato letos posebno pozornost posvečali implementaciji zahtev DORA.

Ustrezna ureditev notranjega upravljanja in učinkovito strateško vodenje sta ključna za uspešno poslovanje bank. Nadzorniške aktivnosti bomo nadaljevali tudi na tem področju in spremljali učinkovitost delovanja upravljalnih organov, s poudarkom na implementaciji sprememb CRR3/CRD6 in vključenosti ESG tveganj v poslovne strategije ter notranje upravljanje. Del nadzorniških aktivnosti bomo namenili pregledu odprave že ugotovljenih pomanjkljivosti na področju obvladovanja ESG tveganj.

Nadzorniška prioriteta še naprej ostaja učinkovito izvajanje ukrepov za preprečevanje pranja denarja in financiranje terorizma (PPDFT) ter spoštovanje veljavnih omejevalnih ukrepov. Nadzor na področju PPDFT se z novim EU zakonodajnim paketom, ki je bil sprejet v 2024, krepi tudi z ustanovitvijo EU organa za PPDFT (t. i. AMLA). Priporočamo, da banke že v fazi priprave spremljate nadaljnji razvoj neposredno veljavne EU regulative (zlasti izvedbenih regulativnih in tehničnih standardov ter smernic).

BANKA SLOVENIJE

EVROSISTEM

Makrobonitetna politika

V letu 2024 je makrobonitetna politika Banke Slovenije ostala naravnana preventivno in usmerjena predvsem k ohranjanju odpornosti finančnega sistema.

V lanskem letu smo naredili oceno trenutno veljavnega makrobonitetnega ukrepa, vezanega na omejitve kreditiranja potrošnikov. V splošnem ugotavljamo, da ste banke, ob sicer nekoliko povečanem obsegu odobrenih posojil gospodinjstvom, v glavnem skladne z makrobonitetnimi omejitvami kreditiranja potrošnikov, zato menimo, da rekalibracija tega instrumenta trenutno ni potrebna. V Banki Slovenije smo v decembru preverili tudi ustreznost zneska minimalne kreditne sposobnosti potrošnika ter ocenili, da tudi za leto 2025 ostaja nespremenjen.

Od 1. januarja 2025 morate banke izpolnjevati tudi tako imenovano pozitivno nevtralno stopnjo proticikličnega kapitalskega blažilnika v višini enega odstotka, in sicer s ciljem povečanja odpornosti slovenskega bančnega sistema tudi na tveganja, ki ne izvirajo nujno iz samega bančnega sistema. Hkrati smo z letom 2025 znižali sektorski blažilnik, ki naslavlja tveganja, izhajajoča iz nepremičninskega trga, saj smo ocenili, da se je dinamika glavnih kazalnikov na nepremičninskem trgu nekoliko umirila.

Zaradi sprememb, ki jih je na področju izračuna kapitalskih zahtev za kreditno tveganje po standardiziranem pristopu prinesla Uredba CRR3, s 1. januarjem 2025 tudi ni več možno izvajanje diskrecije iz 124. člena Uredbe CRR, v skladu s katero je Banka Slovenije določila strožje merilo za ugodnejše tehtanje dela izpostavljenosti, zavarovane s stanovanjsko nepremičnino, ki ne presega 60 odstotkov tržne vrednosti nepremičnine. O tem smo vas že obvestili s pismom št. 0.05.3.6-2/2024-73 z dne 23. 12. 2024. O morebitni uvedbi nove diskrecije, ki je pristojnim organom na voljo v skladu s 124. členom Uredbe CRR3, se bomo v Banki Slovenije ponovno odločali na podlagi podatkov, ki jih boste banke morale poročati po novih pravilih za izračun kapitalskih zahtev za kreditno tveganje po standardiziranem pristopu ter upoštevaje aktualno stanje in tveganja na nepremičninskem trgu.

4. Spremembe v zakonodajnem in poročevalskem okviru ter na področju finančne infrastrukture

Odločba Ustavnega sodišča Republike Slovenije U-I-186/21 z dne 18. 12. 2024

Ustavno sodišče Republike Slovenije je z Odločbo U-I-186/21-12 z dne 18. 12. 2024 razveljavilo šesti odstavek 36. člena Zakona o bančništvu (ZBan-3), ki je določal, da se določbe zakona, ki ureja sodelovanje delavcev pri upravljanju, glede imenovanja predstavnikov delavcev v organe vodenja banke, ne uporabljajo. Odločitev Ustavnega sodišča učinkuje neposredno, kar pomeni, da morajo banke, ki v skladu z Zakonom o sodelovanju delavcev pri upravljanju (Uradni list RS, št. 42/07-UPB1 in 45/08 – ZArbit; v nadaljevanju ZDSU) izpolnjujejo pogoje za imenovanje delavcev v organe vodenja banke (imajo zaposlenih več kot 500 delavcev, oziroma če imajo zaposlenih manjše število delavcev po dogovoru) prilagoditi svoje interne akte in postopke tako, da bodo omogočali imenovanje delavskega direktorja. Kot izhaja iz odločbe Ustavnega sodišča, morajo tudi delavski direktorji izpolnjevati vse pogoje za člana uprave ali izvršnega direktorja upravnega odbora, kot jih določata ZGD-1 in ZBan-3, ter pred začetkom opravljanja funkcije pridobiti ustrezno dovoljenje Banke Slovenije oziroma Evropske centralne banke. Banke in sveti delavcev naj pri tem smiselno upoštevajo določbe 36. člena ZBan-3, ki urejajo imenovanje predstavnikov delavcev v člane organov nadzora.

BANKA SLOVENIJE

EVROSISTEM

Spremembe zakonodaje na področju reševanja bank in jamstva za vloge

Konec leta je stopila v veljavo novela Zakona o reševanju in prisilnem prenehanju bank (ZRPPB-1B), ki v slovenski pravni red prinaša nekatere pomembne spremembe na področju financiranja postopkov reševanja. Tako je z uveljavitvijo novele ZRPPB-1B prenehal veljati Zakon o organu in skladu za reševanje bank (ZOSRB), sklad za reševanje bank, ustanovljen na podlagi ZOSRB pa nadaljuje poslovanje kot sklad za likvidacijo bank. Z novelo ZRPPB-1B se povečuje tudi ciljna raven sklada z 2,3 odstotka na tri odstotke vsote vseh zajamčenih vlog pri bankah po stanju na dan 30. 9. 2014, pri čemer se ohrani delež v višini 1,3 odstotka, ki je bil zagotovljen z vplačanimi ustanovnimi denarnimi sredstvi, povečuje pa se obseg likvidnih sredstev, ki jih morate biti banke sposobne kadarkoli zagotoviti skladu, na 1,7 odstotka zajamčenih vlog pri bankah po stanju na dan 30. 9. 2014. V Banki Slovenije bomo za uskladitev ciljne ravni sklada v roku šestih mesecev po uveljavitvi zakona izdali tudi ustrezne odločbe. Nadalje novela prinaša spremembe v hierarhiji upnikov, v skladu s katerimi se vse nezavarovane terjatve, ki jih je izdala banka sedaj uvrščajo v enotno kategorijo ne glede na obliko oziroma vrsto terjatve (230. člen), na novo opredeljuje merila za določitev minimalne zahteve glede kapitala in kvalificiranih obveznosti za subjekte za likvidacijo (52. člen), uvaja možnost, da se pod določenimi pogoji minimalna zahteva glede kapitala in kvalificiranih obveznosti za podrejeno družbo določi tudi na konsolidirani podlagi (58. člen) ter prinaša še nekatere druge spremembe.

S 14. januarjem je stopila v veljavo tudi novela Zakona o sistemu jamstva za vloge (ZSJV-B), ki poleg povišanja ciljne ravni sklada za jamstvo vlog z 0,8 odstotka na 1,5 odstotka najkasneje do 31. decembra 2030, uvaja še spremembe na nekaterih drugih področjih, npr. varovanje osebnih podatkov v povezavi z upravljanjem sistema jamstva za vloge, obravnava sredstev in pokrivanje stroškov vezanih z izplačilom zajamčenih vlog pri izplačilni banki in obravnava t. i. začasno visokih stanj, kjer so vlagatelji upravičeni do izplačila zneskov nad 100.000 EUR itd.

Zakon o centralnem kreditnem registru (ZCKR)

Zakon o centralnem kreditnem registru (ZCKR) se bo v letošnjem letu predvidoma spreminjal kot posledica dogovora pristojnih ministrstev, da se bodo zahteve iz Direktive o potrošniških kreditih (CCD2), ki se nanašajo na podatkovne zbirke, urejale v ZCKR. Glede na to je Ministrstvo za finance že pričelo s postopkom prenove ZCKR, v okviru katere naj bi se hkrati uredila tudi ustrezna pravna podlaga za vzpostavitev registra ESG in avtomatiziran dostop do sistema SISBON, predmet urejanja pa naj bi bile tudi pomanjkljivosti, ki so bile ugotovljene pri dosedanjem izvajanju zakona. Glede na to, da mora biti nacionalna zakonodaja z direktivo usklajena najkasneje do 25. novembra 2025, pričakujemo, da bo podobna tudi časovnica sprejema ZCKR.

Zakon o dostopnosti do proizvodov in storitev za invalide (ZDPSI)

Konec junija 2025 se začne uporabljati Zakon o dostopnosti do proizvodov in storitev za invalide (ZDPSI). Zakon se bo uporabljal tudi za potrošniške bančne storitve, v okviru zagotavljanja katerih boste morale banke izpolnjevati pogoje za dostopnost storitev za invalide. Pristojni nadzorni organ za banke je Banka Slovenije. Gre za novo področje urejanja za vse ponudnike proizvodov in storitev, kjer se praksa šele razvija. V prvi fazi vas bomo zaprosili predvsem za informacije o vaših načrtih za implementacijo in prilagoditev zahtevam zakona, v nadaljevanju pa bomo v okviru nadzorniškega dialoga opredelili tudi svoja nadzorniška pričakovanja.

BANKA SLOVENIJE

EVROSISTEM

Spremembe na področju nadzorniškega poročanja in razkritij

Zaradi sprememb CRR3 in CRD6 se za referenčni datum 31. marec 2025 v nadzorniškem poročanju uvajajo spremembe, ki se nanašajo na izstopni prag (output floor), kreditna in operativna tveganja ter finančni vzvod. V letošnjem letu se uvaja tudi novo poročanje v skladu s Smernicami o primerjalni analizi praks v zvezi z raznolikostjo, vključno s politikami raznolikosti in plačno vrzeljo med spoloma (EBA/GL/2023/08). Poleg vsebinskih sprememb EBA uvaja tudi spremenjeno podatkovno arhitekturo (DPM 2.0).

Vzporedno s poročevalskimi zahtevami EBA prenavlja tudi zahteve glede razkritij. Z namenom razbremenitve bank pri razkrivanju podatkov EBA vzpostavlja podatkovno skladišče (Pillar 3 Data Hub). Velike in ostale banke bodo razkritja še naprej pripravljale same in jih posredovale v objavo EBI, medtem ko bo za male in nekompleksne banke razkritja pripravila EBA. Regulatorni akt v zvezi s slednjim je še v pripravi.

Poročevalske zahteve na podlagi Uredbe o digitalni operativni odpornosti (DORA)

Uredba o digitalni operativni odpornosti (DORA) skupaj z izvedbenimi akti poleg številnih vsebinskih zahtev enotno ureja tudi poročanje o incidentih, povezanih z IKT, ter vodenje in poročanje registra informacij v zvezi z vsemi pogodbenimi dogovori o uporabi storitev IKT, ki jih opravljajo tretji ponudniki storitev IKT.

DORA v Poglavju III ureja področje obvladovanja in razvrščanja incidentov, povezanih z IKT, ter njihovo poročanje pristojnemu nadzornemu organu. V skladu z uredbo morate banke zagotoviti postopke upravljanja incidentov, povezanih z IKT, ki vključujejo tudi postopke ocenjevanja in klasifikacije incidentov ter poročanja večjih incidentov Banki Slovenije. V skladu s tem smo v Banki Slovenije že vzpostavili infrastrukturo za poročanje ter na spletni strani objavili navodila in obrazce za poročanje.

V Poglavju V DORA ureja obvladovanje tveganj tretjih strani na področju IKT ter v tem okviru predpisuje tudi vzdrževanje in posodabljanje registra informacij o sporazumih s tretjimi ponudniki storitev IKT. Glede na to, da se zahteva za vodenje in poročanje novega registra prekriva z dosedanjim registrom zunanjih izvajalcev v skladu s Smernicami o zunanjem izvajanju (EBA/GL/2019/02), v Banki Slovenije pričakujemo poenoteno vodenje vseh teh informacij v enem samem registru. Vsebino registra opredeljujejo ITS v zvezi s standardnimi predlogami za register informacij,¹ ki so bili objavljeni v začetku decembra lani. Banke boste morale prva poročila iz registra informacij posredovati v aprilu 2025. Razvoj tehnične rešitve za predmetno poročanje je v zaključni fazi.

Prenova statističnega poročanja bank

Na ravni ESCB se nadaljuje raziskovalna faza projekta prenove statističnega poročanja bank (Integrated Reporting Framework – IReF), katerega cilj je integracija statističnih podatkovnih zahtev v enoten okvir. Namen te integracije je harmonizacija statističnega poročanja v evrskem območju, zmanjšanje poročevalskih obremenitev bank in izboljšanje kvalitete podatkov.

V zadnjih dveh letih so bile izvedene številne ocene stroškov in koristi, ki so pokazale podporo projektu s strani bančnega sektorja in centralnih bank. Na ravni ESCB smo se ukvarjali z določitvijo poslovnih in IT vidikov poročevalskega okvira. Ključni cilj te faze je bila priprava podrobnega načrta za implementacijo IReF, v skladu s katerim je prvo poročanje predvideno v zadnjem četrtletju 2029. Da

¹ Izvedbena uredba komisije (EU) 2024/2956

BANKA SLOVENIJE

EVROSISTEM

bi prehod in tehnične priprave čimbolj olajšali in povečali učinkovitost za banke in ESCB, bo predhodno izvedena enoletna pilotna faza. Harmonizacija zahtev za statistično poročanje bo predstavljala prvi korak k širši integraciji statističnega poročanja s poročanjem za potrebe nadzora in reševanja bank. Ta se bo razvijala pod okriljem skupnega odbora za poročanje (Joint Bank Reporting Committee – JBRC).

Predstavniki Banke Slovenije smo v projekt vpeti preko delovnih teles ESCB, kjer si prizadevamo, da se zagotovi kontinuiteta pomembnih časovnih serij ob sočasni optimizaciji poročevalskih zahtev. Na nacionalni ravni se večina usklajevalnih aktivnosti z bankami izvaja preko mešane delovne skupine za poročanje pod okriljem ZBS.

Migracija na ECMS (Eurosystem Collateral Management System)

Sistem ECMS bo centraliziral tehnološko podporo in s tem tudi harmoniziral poslovne procese pri upravljanju kolateral za operacije denarne politike v Evrosistemu. Tudi v letu 2024 smo bankam na več sestankih predstavili status projekta in s tem povezanih nalog, prenovljene poslovne procese ter praktično uporabo nove tehnološke podpore. Vse banke ste v letu 2024 uspešno izvedle teste obveznih ključnih testnih scenarijev in s tem pokazale na svojo pripravljenost na uporabo novega sistema. Je pa sistem pokazal še vrsto pomanjkljivosti, ki jih Evrosistem ni mogel odpraviti do predvidenega roka za prehod v produkcijo. Posledično je Svet ECB sprejel odločitev o prestavitvi prehoda v produkcijo s 16. junijem 2025. Banka Slovenije je vašim kontaktnim osebam za ECMS projekt v decembru 2024 predstavila novo časovnico in predvidene aktivnosti v letu 2025. V letu 2025 bo tako omogočeno dodatno testiranje poslovnih funkcionalnosti, določene banke bomo pozvali k pomoči pri izvedbi specifičnih testov, vse banke pa bomo pozvali k obveznem testiranju, kjer bomo ponovili testiranje pomembnih poslovnih funkcionalnosti in s tem potrdili pripravljenost vaših uporabnikov za delo v ECMS. V produkcijskem okolju se bodo preverili referenčni podatki, vneseni v letu 2024, izvedena pa bo seveda tudi migracija transakcijskih podatkov.

Digitalni evro

V letu 2024 se je na ravni Evrosistema nadaljevala pripravljalna faza projekta Digitalni evro, ki bo trajala do oktobra 2025. Napredek je bil dosežen na treh ključnih področjih, in sicer na tehničnem pravilniku plačilne sheme, izbiri razvijalcev ekosistema in podrobnejših analizah tehnične zasnove digitalnega evra. Tudi Evropski parlament in Svet Evropske unije sta nadaljevala z obravnavo predloga Uredbe o uvedbi digitalnega evra kot pravne podlage za morebitno izdajo digitalnega evra.

Komunikacija in izmenjava informacij z deležniki sta ključni, zato smo v letu 2024 izvedli tri seje Nacionalne skupine deležnikov za digitalni evro, na katerih smo članom, tudi predstavniki Združenja bank Slovenije, predstavili vse bistvene informacije o poteku projekta ter izmenjali stališča o ključnih tematikah, ki se obravnavajo v okviru projekta Digitalni evro. Seznanjanje s potekom projekta ter izmenjava stališč s predstavniki bank poteka tudi v okviru Delovne skupine za digitalni evro, ki jo je maja 2024 vzpostavilo Združenje bank Slovenije.

Uredba o takojšnjih plačilih (IPR) in migracija na takojšnja plačila

V preteklem letu je bila sprejeta Uredba EU o takojšnjih plačilih (IPR), katere ključna zahteva je obveznost sprejemanja in pošiljanja takojšnjih plačil za vse ponudnike plačilnih storitev, ki sprejemajo in pošiljajo (navadne) kreditne prenose. Nadaljnje zahteve, ki jih bankam prinaša IPR, so: (i) nadomestila za prejemanje in pošiljanje takojšnjih plačil ne smejo biti višja kot za druge ustrezne vrste

BANKA SLOVENIJE

EVROSISTEM

kreditnih plačil, (ii) banka plačnika mora za vse kreditne prenose zagotoviti tudi brezplačno kontrolo IBAN z nazivom prejemnika (ang. Verification of payee – VoP), (iii) za večjo varnost plačnikov IPR določa, da morajo banke na zahtevo uporabnika temu ponuditi možnost, da si določi limit za takojšnja plačila (na dan ali na posamezno transakcijo), ter (iv) zaradi izvajanja ciljno usmerjenih finančnih omejevalnih ukrepov morajo banke izvajati vsaj dnevni pregled negativnih list ter preverjanja ob uvedbi in spremembi ukrepov.

Banke morate storitev prejetanja takojšnjih plačil v evrih zagotavljati že od 9. januarja 2025, storitev pošiljanja takojšnjih plačil pa boste morale zagotavljati od 9. oktobra 2025. V zvezi s tem poudarjamo pomembnost ustrezne in pravočasne komunikacije bank s komitenti, da ne bi zaradi izvajanja IPR prišlo do poslabšanja uporabniške izkušnje, težav in negodovanja komitentov, tako potrošnikov kot tudi poslovnih uporabnikov.

Zaradi uskladitve Bankarta s predpisi ECB je bilo na ravni slovenske bančne skupnosti in Bankarta dogovorjeno, da takojšnja plačila najkasneje do februarja 2027 nadomestijo (navadna) kreditna plačila. Pozdravljamo rast deleža takojšnjih plačil v plačilnem sistemu BIPS, ki je decembra 2024 prvič presegel 50 odstotkov. Pričakujemo nadaljevanje migracije v skladu z dogovorjenim načrtom, saj podaljšanja roka za uskladitev s predpisi ECB ni pričakovati.

Spremenjene zahteve glede zagotovitve dostopa do plačilnega računa

Spremembe Zakona o plačilnih storitvah, storitvah izdajanja elektronskega denarja in plačilnih sistemih – novela ZPlaSSIED-B, ki so začele veljati 14. januarja 2025, so prinesle tudi spremembe na področju dostopa do plačilnih računov.

V skladu s spremembami, ki jih prinaša ZPlaSSIED-B:

- (i) ima banka možnost, da pred odločitvijo o zavrnitvi odprtja ali namesto zaprtja plačilnega računa uporabi blažje ukrepe, če oceni, da je to v skladu z veljavnimi predpisi in njenimi politikami glede dejavnikov tveganja;
- (ii) mora banka v primeru zavrnitve odprtja ali v primeru zaprtja plačilnega računa dokumentirati konkretne razloge za odločitev ter o konkretnih razlogih seznaniti komitenta, če to ni v nasprotju z drugimi predpisi;
- (iii) mora banka zavrniti prošnjo potrošnika za odprtje osnovnega plačilnega računa (OPR), kadar bi odprtje takšnega računa povzročilo kršitev določb Zakona o preprečevanju pranja denarja in financiranja terorizma (ZPPDFT-2), le če banka ne bi mogla izpolniti obveznosti pregleda stranke;
- (iv) je kot razlog za zavrnitev odprtja OPR črtana evidenca o neizvršenih sklepih za izvršbo;
- (v) mora banka objaviti informacije o OPR na enak način in v enakem obsegu kot za ostale plačilne oziroma transakcijske račune;
- (vi) mora banka jasno in nedvoumno označiti, kateri račun je OPR kot ga določa ZPlaSSIED, ter
- (vii) mora banka potrošnika, ki mu zavrne odprtje plačilnega računa iz splošne ponudbe banke ali mu ga zapre, hkrati tudi pisno obvestiti o pravici do odprtja OPR.

BANKA SLOVENIJE

EVROSISTEM

Aktivnosti na področju gotovinskega poslovanja – zagotavljanje dostopnosti do gotovine

V luči leta 2020 sprejete strategije Evrosistema o gotovini smo v letu 2024 nadaljevali z aktivnostmi za zaščito statusa gotovine kot zakonitega plačilnega sredstva. Za banke kot ključne deležnike v gotovinskem ciklu velja izpostaviti zlasti usmeritev k nadaljnjemu ohranjanju gotovinske infrastrukture, s čimer se bo prebivalstvu še naprej omogočalo širok dostop do gotovinskih storitev in s tem svobodno izbiro načina plačevanja.

Tudi na ravni Evropskega parlamenta in Sveta Evropske unije se je nadaljevalo z obravnavo predloga Uredbe o eurobankovcih in eurokovancih kot zakonitem plačilnem sredstvu. S sprejemom Uredbe bodo države članice obvezane, da na svojem celotnem ozemlju zagotovijo zadosten in učinkovit dostop do gotovine v vseh svojih regijah, ter zagotovijo načelni princip obveznega sprejemanja gotovinskih plačil s strani vseh poslovnih subjektov. Na podlagi nadaljnjih nacionalnih predpisov bodo nato pristojne državne institucije skrbale za nadzor nad izvajanjem Uredbe ter predlagale ukrepe za razrešitev morebitnih odstopanj od določil Uredbe oziroma nacionalnih izvedbenih aktov.

Vzporedno se je v Sloveniji, z namenom zaščite gotovine kot plačilnega sredstva in na splošno, da se prebivalstvu omogoči svobodna izbira načina plačevanja, pričela obravnavati predloga za vpis pravice do gotovine v Ustavo RS, ki ga je Državnemu zboru RS novembra 2023 predložila skupina več kot 30.000 volivk in volivcev. V Ustavo RS bi po tem predlogu vpisali pravico do uporabe gotovine, in sicer, da bi bila na območju RS ta povsod sprejemljiva ter da bi bila prebivalcem zagotovljena pravica do gotovinskega poslovanja v bankah in podružnicah tujih bank. Predlog je že obravnavala Ustavna komisija Državnega zbora RS, ki je imenovala ločeno strokovno skupino za preučitev predloga in pridobila mnenje ECB o predlogu (ECB je podprla prizadevanja, ki se nanašajo na zagotovitev pravice do gotovinskega poslovanja v bankah in podružnicah tujih bank), ter je na podlagi vseh zbranih informacij soglasno podprla nadaljevanje postopka za vpis pravice do gotovine v Ustavo RS.

Glede na zgoraj izpostavljene aktivnosti na ravni Evrosistema in Evropske unije ter ob dejstvu, da se je gotovinska infrastruktura v Sloveniji od leta 2007 že zmanjšala za približno 30 odstotkov, predlagamo, da banke obstoječo gotovinsko infrastrukturo ohranite.

* * * * *

Če na kratko povzamemo, je pred nami še eno leto, ki ga zaznamujejo številna tveganja. Posledično bosta – glede na razlike v sektorskih dinamikah ter makroekonomska in druga tveganja – podrobno spremljanje tveganj v bankah in širše ter preudarno ravnanje pri posojilni aktivnosti posebej pomembna. Pri prilagajanju naložb upadanju obrestnih marž ob nadaljnji normalizaciji centralnobančnih obrestnih mer je pomembno skrbno uravnovežiti donosnost in tveganja.

Ker se v vse bolj fragmentiranem in digitaliziranem ter vse toplejšem globalnem okolju verjetnost za zunanje šoke povečuje, je tako za banke kot za nosilce politik pomembno, da skrbimo za krepitve odpornosti sistemov in vzdržujemo oziroma ustvarimo zadosten prostor za prožno odzivanje. Skladno s tem bi bilo tudi letos nadvse smiselno, da ponovno izjemne dobičke preteklega leta v zadostni meri zadržite v kapitalu, del pa jih vložite v nadaljnjo digitalizacijo, kibernetiko varnost in širšo operativno odpornost, trajnostno delovanje ter učinkovito izvajanje ukrepov na področju preprečevanja pranja denarna in financiranja terorizma.

BANKA SLOVENIJE

EVROSISTEM

Verjamemo, da bomo skupaj z odgovornim pristopom in prilagodljivostjo tudi v prihodnje prispevali k trajnostnemu razvoju finančnega sektorja ter podpori gospodarski rasti. Želimo vam še eno uspešno leto in vas lepo pozdravljamo.

S spoštovanjem,

Primož Dolenc

namestnik predsednika
Sveta Banke Slovenije

V vednost:

- mag. Stanislava Zadavec Capriolo, direktorica Združenja bank Slovenije